

Eelarve lühiülevaade

2024. aasta eelarve põhitegevustulud on 22 629 064 miljonit eurot ja põhitegevuskulud 21 094 479 miljonit eurot.

Põhitegevuse tuludest moodustavad maksutulud kokku 57,96%, saadavad toetused 31,71%, tulud kaupade ning teenuste müügist 10,18% ja muud tulud 0,16%. Füüsilise isiku tulumaksust laekuvad summad on eelarvesse kavandatud võrreldes 2023. aasta eeldatava eelarve täitmisega +14,98% ehk +1,64 miljonit eurot. Tulumaksulaekumise eelarve on kokku 12,57 miljonit eurot, mis moodustab 55,53% valla põhitegevuse tuludest.

Põhitegevuse kulude kavandatav suurus on 21,09 miljonit eurot ja põhitegevuse kulud kasvavad võrreldes 2023. aasta eelarvega 4,53%.

Põhitegevuse kuludest on 10,7% antavad toetused ja 89,2% majandamiskulud. Türi vald annab 2024. aastal erinevaid toetusi spordi-, kultuuri-, sotsiaal- ning haridusvaldkonnas 2,27 miljoni euro eest. Tegevuskuludeks (personali- ja majandamiskulud) planeeritakse kokku 18,82 miljonit eurot.

Põhitegevuse tulemi suuruseks on 1 534 585 eurot (põhitegevuse tuludest on maha võetud põhitegevuse kulud).

Investeeringustegevuse tulu on eelarves planeeritud 108 500 eurot, sellest Türi Halduse põhivara müük 500 eurot, maade ja muu põhivara müük 100 000 eurot ja üleöödeposiidi intressi tulu 8000 eurot.

Investeeringuskuludid on planeeritud kokku 2 567 046 eurot ja nende täpsem jaotus on toodud välja eelarve seletuskirjas.

2024. aasta eelarves on planeeritud kohustiste võtmist 2 567 046 eurot ja kohustise tasumiseks planeeritud laenu tagasimaksed 1 982 685 eurot.

2024. aasta seisuga on laenusid üleval kohustisena 11,4 mln eurot. Laenude detailsem informatsioon on välja toodud seletuskirja lisas.

Vallaeelarve on eelarveaasta põhitegevuse tulude, põhitegevuse kulude, investeeringustegevuse, finantseeringustegevuse ja likviidsete varade muutuste plaan koos täiendavate nõuete, volituste ja informatsiooniga, mis on aluseks vastava aasta tegevuste finantseerimiseks.

Eelarve väljendab valla tegelikku olukorda, võimalusi ja valikuid. Eelarvega määratakse kulude summad valdkondade kaupa (sh kulu liikidele) ja prognoositakse tulud nende katteks. Kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve peab olema formaalselt tasakaalus ehk kõikidele eelarves kavandatud väljaminekutele peab olemas olema kate.

Põhitegevuse tulud on maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, põhitegevuseks saadavad toetused (sh tasandus- ja toetusfond) ja muud regulaarsed tulud, mis laekuvad korrapäraselt ja stabiilselt.

Põhitegevuse kulud on tööjõukulud, majandamiskulud (nt küte, elekter, vesi, administreerimiskulud) ja antavad toetused. Tegemist on korrapärase väljaminekutega. Eelarves on eraldi põhitegevuse kuluna planeeritud ka reservfond ettenägematute väljaminekute tegemiseks, millest vallavalitsus eraldab vahendeid sihtotstarbeliselt.

Investeeringustegevus koosneb tuludest ja kuludest. Tuludeks on vara müük, finantstulud ning investeeringuteks saadud toetused ja kuludeks investeeringud, sh teede ehitus ja rekonstrueerimine.

Eelarve on koostatud üheks eelarveaastaks. Eelarveaasta algab 01. jaanuaril ja lõpeb 31. detsembril, kui eelarve ei ole 1. jaanuariks vastu võetud, võib kulutusi teha 1/12 osas lõppenud aastaks ette nähtud kulutustest. Eelarve tuleb vastu võtta hiljemalt kolme kuu jooksul alates eelarveaasta algusest. Eelarve võtab volikogu vastu määrusega ja eelarve jõustub eelarveaasta algusest, peale volikogu määruse vastuvõtmist. Eelarve eelnõu, vastuvõetud eelarve, eelarve muudatused ja lisaeelarved avalikustatakse vastavalt eelarve koostamise aluseks olevale seadusandlusele.

Eelarve sisaldab kõiki tulusid ja kulusid ning on koostatud brutomeetodil kalendriaastaga ühtiva eelarveaasta kohta. Üldreeglina ei ole tulu- ja kuluartiklid üksteisest sõltuvuses, st et eelarve tulude puhul ei ole kindlaks määratud sihtotstarbelist kulutamist ehk tulud tervikuna on mõeldud finantseerimaks kulusid tervikuna. Erandina on siiski teatud tulude osas ette nähtud sihtotstarbeline kasutamine ja see on eelarve planeerimisel aluseks võetud.

Vallavolikogus läbib eelarve eelnõu vähemalt kaks lugemist ning vajadusel tehakse selle käigus parandus- ja muudatusettepanekuid. Eelarve eelnõu muutmise ettepanekule lisab selle algataja põhjendused ja arvestused kavandatavate muudatustega kaasnevate väljaminekute ja nende katteallikate kohta. Kõik muudatusettepanekud vaatab läbi vallavalitsus ja lisab oma seisukoha.

Eelarve täitmisel ja elluviimisel osalevad kõik Türi valla asutused ja ka mitmed era- ja kolmanda sektori organisatsioonid, kellele on valla poolt antud ülesandeid ja kellele eraldatakse nende ülesannete täitmiseks eelarvest vahendeid.

Eelarve täitmise kontroll on vallavolikogu revisjonikomisjoni, vallavalitsuse, hallatavate asutuste juhtide, Rahandusministeeriumi ja Riigikontrolli ülesanne. Vallavalitsus vastutab selle eest, et oleks rakendatud tõhus finantsjuhtimise ja kontrollisüsteem, mis peab aitama raha parimal viisil kasutada. Peale eelarveaasta lõppu koostab vallavalitsus majandusaasta aruande, sh eelarve täitmise aruande, mida auditeerib sõltumatu audiitor ning seejärel kinnitab vallavolikogu auditeeritud aruande.